

God in ons

De Geest die scheidt en levend maakt

Herderlijk schrijven over de heilige Geest

Inleiding

Iedereen kent ze: woorden als geestig, geestdrift, geestverheffend, geestdodend, geestkracht. Ze hebben iets bijzonders. Ze hebben te maken met je 'spirit'. Met een persoonlijke instelling, je mentaliteit, met wat je vindt en wilt, met de kracht die mensen motiveert. Kort gezegd: met wie je zelf bent als persoon en waardoor je je laat leiden.

Deze brief gaat over de heilige Geest. Dat de toekomst uit kracht van de heilige Geest met vertrouwen en hoopvol tegemoet gegaan kan worden, dát met name willen wij, als bisschoppen van Nederland, in onze brief verstaanbaar maken. Wij pogen dit ook zo te doen dat het geloof misschien (opnieuw) verstaan wordt door wie het is kwijtgeraakt, door wie zoekende is of het nog niet kent.

De aanleiding voor deze brief

De voorbereiding op het jaar 2000 vormt de aanleiding voor deze brief. In de drie jaren die aan dit Jubeljaar vooraf gaan besteden we aandacht aan ons geloof in God als de Drie-ene God. Vorig jaar schreven we een brief over Jezus Christus God met ons (1997). Voor u ligt een herderlijk schrijven over de heilige Geest God in ons (1998). Volgend jaar zal een brief over God de Vader verschijnen als God die op ons wacht (1999). Een boek, laat staan een

brief kan dit geloof in zijn volle rijkdom niet ontvouwen. Met dit drieluik willen wij van onze kant een impuls geven aan de bezinning en de activiteiten 'op weg naar 2000'. Een belangrijke stimulans voor deze brief is de bijeenkomst vorig jaar december geweest, in het kader van het proces van dialoog in onze kerkprovincie. Gespreksthema daar was het geloof in de heilige Geest.

De opzet van deze brief

"Blust de Geest niet uit", schrijft Paulus in zijn oudst bewaarde brief (1 Tes 5,19). Want het is de Geest die levend maakt. Zonder een daad-werkelijk geloof in die Geest wordt alles nietszeggend, dood. Op weg naar het jaar 2000 herinneren we in deze brief aan die Geest en de getuigeniskracht die Hij losmaakt. We schrijven die Geest met een hoofdletter, omdat God persoonlijk in Hem aanwezig is. De Geest is geen vage, anonieme, onpersoonlijke kracht; niet zomaar dé oerstroom en één van de

* Bij de brief is een catechetische handreiking vervaardigd en een videoproductie getiteld *Door het vuur*. Te bestellen bij het Secretariaat RKK, Postbus 13049, 3507 LA Utrecht, tel.: 030 2334244, fax: 030 2334601, e-mail: bestel@rkk.nl

Tevens is de bisschoppelijke brief op Internet te vinden. (www.omroep.nl/rkk/)

vele impulsen in het leven, zoals dit in New Age-stromingen naar voren komt. Velen zijn op zoek naar diepgang in hun leven, naar zin en 'spiritualiteit', naar verlossing uit zinloosheid. Met deze brief willen wij aangeven dat die te vinden is langs Jezus Christus. Hij maakt voor ons de heilige Geest toegankelijk, de Geest van God, zoals geopenbaard door God de Vader in de menswording van Jezus Christus, de Zoon, en geschonken aan Zijn kerk. Wij zijn ervan overtuigd, dat aandacht en openheid voor deze Geest van God van het grootste belang zijn voor de vitaliteit van de christenheid en van de wereld in het derde millennium.

De opzet van de brief sluit hierop aan. De eerste hoofdstukken ontvouwen de kernmomenten omtrent het christelijk geloof in de heilige Geest, zoals Hij voor ons toegankelijk wordt in Jezus Christus. Vervolgens staan we stil bij wat de Geest tot stand wil brengen in de kerk en in elke gelovige. Het bidden van de kerk en van de gelovigen tot de heilige Geest krijgt daarna apart aandacht. Met een kort woord 'op weg naar 2000' besluiten we deze brief.*

1. Uit kracht van de Geest

Pinksteren is het feest van de komst, de 'uitstorting' van de Geest. Het Pinkstergebeuren wordt in de Handelingen van de apostelen indrukwekkend beschreven: met een gedruis alsof er een hevige wind opstak verscheen iets dat op vuur geleek en zich in tongen verdeelde en op ieder van de apostelen neerzette.

"Zij werden allen vervuld van de heilige Geest en begonnen in vreemde talen te spreken, naargelang de Geest hun te vertolken gaf" (Hnd 2,4). Dat overkwam de apostelen toen ze na de dood van Jezus, afwachting en op zichzelf teruggeworpen, bijeen waren in een bovenzaal. Op het Pinksterfeest heeft de heilige Geest hen weer 'in vuur en vlam' gezet. Ze stonden op, traden met grote kracht naar buiten en werden vurige getuigen.

Geestkracht

In mensen herkennen wij soms een ondoorgroendelijke geestkracht. Ondanks teleurstellingen en inzinkingen komt in het leven dikwijls een indrukwekkende kracht naar voren. Soms juist waar we het niet zouden verwachten. In concentratiekampen zijn mensen tot het uiterste vernederd en hebben beulen het uiterste gedaan om hen te breken. Maar heel wat slachtoffers van geweld en terreur zijn in hun menswaardigheid op een onvoorstelbare manier overeind gebleven. Ze waren er zelfs van overtuigd dat de scheppende kracht van gerechtigheid en menslievendheid godzijdank uiteindelijk sterker zou zijn dan het boosaardig geweld. Ondanks alle leed lieten deze mensen,

Kom o Geest des Heren

Kom o Geest des Heren, kom uit het hemels heiligdom, waar Gij staat voor Gods gezicht.

Kom der armen troost, daal neer, kom en schenk uw gaven, Heer, kom wees in de harten licht.

Kom o trooster, heil'ge Geest, zachtheid die de ziel geneest, kom verkwikking zoet en mild.

Kom, o vrede in de strijd, lafenis voor 't hart dat lijdt, rust die alle onrust stilt.

Licht dat vol van zegen is, schijn in onze duisternis, neem de harten voor U in.

Zonder Uw geheime gloed is er in de mens geen goed, is de ziel niet rein van zin.

Was wat vuil is en onrein, overstroom ons dor domein heel de ziel die is gewond,

maak weer zacht wat is verstarde, koester het verkilde hart, leid wie zelf de weg niet vond.

Geef uw gaven zevenvoud ieder die op U vertrouwt, zich geheel op U verlaat.

Sta ons met Uw liefde bij, dat ons einde zalig zij, vreugd die niet vergaat.

Veni, Sancte Spiritus

Veni, Sancte Spiritus et emitte caelitus, lucis tuae radium.

Veni pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium.

Consolator optime, dulcis hospes animae, dulce refrigerium.

In labore requies, in aestu temperies, in fletu solatium.

O lux beatissima, reple cordis intima, tuorum fidelium.

Sine tuo numine nihil est in homine, nihil est innocium.

Lava quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est saucium.

Flecte quod est rigidum, fove quod est frigidum, rege quod est devitum.

Da tuis fidelibus, in te confidentibus, sacrum septenarium.

Da virtutis meritum, da salutis exitum, da perenne gaudium.

Vertaling: J.W. Schulte Noordholt

ook tot hun eigen verbazing, het hoofd niet zakken. De een gaf de ander weer hoop en perspectief. Vaak kwam die hoopvolle bemoediging juist van hen die het meest te lijden hadden.

Deze geestkracht vormt een belangrijke ondertoon in de geloofsgeschiedenis van Israël en van het christendom. Het is gebaseerd op de overtuiging dat de scheppende Geest van God sterker is dan alle negatieve krachten samen en dat die Geest mensen uit moedeloosheid kan optillen. Dit geloof is met name van betekenis op momenten waarop het leven geweld wordt aangedaan. Ten tijde van de Babylonische ballingschap hebben velen de moed verloren. Heeft God zijn volk niet verlaten? Midden in die crisisachtige sfeer vertelt Ezechiël het visioen van de doodsbeenderen die overeind komen, zich verenigen en weer bezielde raken. De profeet hoort een stem die zegt: "Ik schenk u mijn geest, zodat ge weer leeft, en laat u op uw eigen grond gaan wonen" (Ez 37,14). Zie voor de tekst van het visioen pagina 21

Visioen

Op dit visioen is meer dan eens teruggegrepen. Het is als een protestlied gezongen en verhaald aan mensen die de moed hadden opgegeven. De laatst overgeblevenen van de joodse opstand tegen de Romeinen hebben in het jaar 74, vlak voor hun dood, de tekst met het visioen erop letterlijk in de grond gestopt; ze waren ervan overtuigd dat Israël ooit weer zou leven zonder onderdrukking en tirannie. In zijn ontmoeting met de Doper werd Jezus door een soortgelijk visioen van Jesaja geraakt: "De Geest van de Heer god rust op mij, want de heer heeft mij gezalfd. Hij heeft mij gezonden om de armen het blijde nieuws te brengen, om te verbinden wier hart gebroken is, om aan de gevangenen vrijlating te melden, en aan de geboeiden de terugkeer naar het licht" (Js 61,1; vgl. Lc 4,18). De kracht van deze Geest tekent Jezus' leven.

Hierom gaat het in geloven: staande in het verwarde en verwarrende leven het hoofd overeind houden in het besef en het vertrouwen dat de scheppende

en herscheppende kracht van de Geest sterker is dan de vele negatieve machten die het leven van oudsher trachten te bepalen. Het geloof in deze Geest van hoop en levenskracht-ondanks-alles is zo kenmerkend voor echt geloof, dat het concilie van Nicea in 325 zijn geloofsbelijdenis afsloot met deze korte en krachtige zin: "Wij geloven in de heilige Geest". Punt uit!

2. De Geest: God in ons

Als de Schrift het over de Geest van God heeft, komt haast altijd een bemoedigend en hoopvol perspectief naar voren. Dat is al het geval op de eerste bladzijde: "De aarde was woest en leeg; duisternis lag over de diepte, en de Geest van God zweefde over de wateren" (Gn 1,2).

Dat klinkt als een ouverture of als een proloog. Kernachtig zeggen deze woorden, hoe in de Schrift tegen de werkelijkheid of tegen het leven wordt aangekeken. Zeker, soms maken chaotische, woeste, negatieve, donkere en dodelijke machten zich van het leven meester en dreigt het te vergaan als een schip in de golven. De Schrift ontkent dat niet. Maar nog méér geldt Gods scheppende kracht die de spiraal van negativiteit en dood doorbreekt en licht brengt in de duisternis.

De werkzame Geest

Er is wel eens gezegd dat het woord "God" in de Schrift een werkwoord is. Zodra God ter sprake komt, gebeurt er iets, ontstaan er visioenen, worden mensen actief, ontvangen inzicht ofwel begint Gods Geest de wateren in beroering te brengen. Daarbij gaan de gedachten uit naar bezieling, weldadige spontaniteit, scheppende beaming, levenslust, troost, hulp en bijstand. In het Credo belijden wij dat de Geest "Heer is en het leven geeft". Als Hij komt, gebeurt er werkelijk iets. Soms gelijk een zachte bries, op andere momenten als een ziedende storm. De heilige Geest geeft kracht om grenzen te overschrijden, verlammende angst te doorbreken en zelfs doodsheid te overwinnen. Hij is de Helper en de Trooster

in onze kleinheid en onmacht, in onze tekortkomingen en teleurstellingen. Hij vervult ons met vertrouwen en verlicht onze duisternis.

Als de Geest ter sprake komt, speelt in de Schrift de vraag: wat houdt in het leven nu eigenlijk stand en is echt van waarde? Waar vinden we de kracht die echt levend maakt? Dat is niet louter een theoretische vraag. Het antwoord is bepalend voor onze levensstijl: in welke richting zoeken we de bestemming van ons leven? door wie en wat laten we ons uiteindelijk gezeggen? zijn we hoopvol gestemd of gaat er een sfeer van zinloosheid en onverschilligheid van ons uit? laten we ons – ondanks alles – uiteindelijk leiden door vertrouwen en overgave aan God? Zoals Job: neergezeten in stof en as, er is niets wat hem rest, en zo – getekend in heel zijn nietigheid – komt hij tot erkenning wie God is en wie de mens is in relatie tot God.

De Adem Gods

Zonder de heilige Geest is God ver verwijderd,
blijft Christus in het verleden,
is het evangelie dode letter,
het gezag een overheersing,
de missie een propaganda,
de eredienst een bezwering,
het christelijk leven een slavenmoraal.

Met de Geest, wordt de kosmos opgetild
en zucht hij bij de geboorte van het Rijk,
komt de verrezen Christus tegenwoordig,
is het evangelie een levenskracht,
betekent de kerk,
een communio in de Drie-eenheid,
is het gezag een bevrijdende dienst,
de missie een Pinkstergebeuren,
de liturgie herdenking en anticipatie,
wordt het menselijk handelen vergoddelijkt.

Uitgesproken op de Assemblée van de Wereldraad van Kerken te Uppsala in 1968 door metropoliet Ignatios van Lattaquié

Met adem is de Geest vergeleken: de Adem Gods. Niet de verstikkende adem van een mond vol grootspraak en branie. Maar de adem waarmee vrienden spreken tot elkaar, de adem die zucht naar oprechtheid, de adem waarmee mensen zich door tegenslagen heen slaan en elkaar weten te vinden. Waar

we die adem vandaan halen, weten we vaak niet. Hij overkomt ons dikwijls, zonder dat we zijn oorsprong precies kunnen aangeven. We treffen onszelf aan als opnieuw geboren en geschapen. En stamelen iets van God-dank.

Als het over de Geest gaat, blijkt dat geloof in God niet in de lucht hangt. De Geest van God spreekt en handelt niet anoniem, maar via profeten die met naam en toenaam bekend zijn: Mozes, Elia, Jesaja en vele anderen. De Geest handelt door mensen. Geloof in God heeft van doen met ons kijken, voelen, ervaren en handelen. De Geest dringt door in ons doen en laten, in ons hele bestaan. Op deze wijze doortrokken raken van de heilige Geest, dat symboliseert de zalving met olie: zoals mensen gezalfd werden tot profeet en christenen gezalfd worden bij doopsel en vormsel. Wanneer het niet de gestalte heeft van “ik geloof in de heilige Geest” is godsgeloof nog onvolwassen. Het besef ontbreekt dan nog dat God – als een werkwoord – ons tot leven wil brengen en in ons tot leven wil komen. De Geest wil niet boven het leven blijven zweven, maar er creatief en inspirerend in doordringen. Met Zijn Geest wil God “God in ons” worden.

3. De Geest van Jezus Christus

Met Zijn Geest wordt God “God in ons” door Jezus Christus. Als wij christenen aan de Geest denken, komt ons meteen Jezus Christus voor ogen. De Geest Gods vervult Hem vanaf het begin tot het einde van zijn aardse leven zo sterk, dat Hij de kracht van de Geest aan andere mensen kan doorgeven en bij hen kan oproepen. Opgewekt door de Geest, deelt de Verrezen op nieuwe wijze en sterker dan ooit in de wijze waarop de Vader en Hij, de Zoon, de Geest in- en uitademen naar elkaar en naar de schepping toe.

Geloofsmysterie

Dit geloofsmysterie van de Drie-ene God laat zich eigenlijk niet in woorden vatten. Er zijn verschillende bewegingen. Van de ene kant: “niemand kan

zeggen: ‘Jezus is de Heer’, tenzij door de heilige Geest” (1 Kor 12,3). Dat kan alleen, als de Geest over Jezus getuigenis aflegt (Joh 15,26). Van de andere kant wekt Jezus op tot geloof in de heilige Geest, waarna men de heilige Geest ontvangen zal. Dat doet Hij in woord en daad; heel in het bijzonder in Zijn onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de wil van God de Vader tot in de dood aan het kruis. In het offer van Zijn kruisdood bewerkt Hij op beslissende wijze onze verlossing uit de macht van zonde en dood. Door kruisoffer en verrijzenis baant Jezus Christus voor de mens, getekend door de erfzonde – het afgekeerd zijn van God – opnieuw de weg tot God de Vader en de Geest. Zo vormt Hij de grond voor onverwoestbare hoop.

Die weg heeft Hij ons geleerd en voorgeleefd gedurende Zijn aardse leven. Jezus laat zien wat het inhoudt om in de Geest te geloven en te luisteren naar wat de Geest ons zeggen wil. Hij doopt met de heilige Geest en met vuur (Mt 3,11; Lc 3,16). Hij neemt mensen en hun leven bij de hand en schept nieuwe mogelijkheden van leven en samenleven. Niet op een sensationele manier, maar in een directheid die het kenmerk van de eenvoud is. En zonder illusies, want Jezus weet en accepteert dat mensen geen engelen zijn. Demonen moeten het veld ruimen, armen en zieken worden genezen en niet aan hun lot overgelaten. Op tollenaars en zondaars wordt niet neergekeken, hun wordt vergeving geschonken. Elk woord en elke daad van Hem is als het ware een herkenningsteken van de Geest. Hij brengt mensen van verschillende herkomst bij elkaar en maakt van hen broeders en zusters. Dankzij Hem worden zij dragers van het Evangelie en in nood reddingsboeien voor elkaar.

Pinkstergebeuren

Hij “gaf de geest”, zegt Johannes veelbetekenend op het uur dat de stervende Jezus zijn verheerlijking vond in deemoed en liefde (Joh 19,30). Na Zijn dood wordt dat als het ware veruitwendigd in het Pinkstergebeuren (Hnd 2,33.38-39; Rom 1,4; Joh 7,39). De Verrezene geeft de apostelen de Geest-

kracht om zonden te vergeven (Joh 20,22-23). Vurige tongen maken zich van hen meester. Vol overtuiging citeert Petrus dan ook in zijn Pinksterpreek de profeet Joël: “Het zal geschieden ... dat Ik mijn Geest zal uitstorten over alle mensen” (Hnd 2,17; Jl 3,1). En Paulus zegt dat de Geest ons dankzij Christus Jezus vrijmaakt van de wet van de zonde en de dood (Rom 8,2).

De eenheid tussen Jezus en de Geest is zo groot, dat ze nauwelijks van elkaar kunnen worden onderscheiden. “De heer nu is de Geest”, zegt Paulus heel gedrongen (2 Kor 3,17). Geloof in de Geest is geheel en al verbonden met het geloof in Jezus Christus en door Hem met Zijn hemelse Vader en Zijn kerk.

4. De Geest van Jezus Christus en Zijn kerk

Zoals onder het Oude Verbond de tempel de plek was waar God zich liet ontmoeten, zo is onder het Nieuwe Verbond Jezus Christus als de Mensgeworden Zoon van God de persoon in wie God zich laat horen en vinden. Sedert Zijn Opstanding uit de doden en terugkeer naar de Vader zet Hij zijn werkzaamheid onder de mensen voort door middel van zijn ‘kerkelijk lichaam’, dat doordrenkt is van dezelfde heilige Geest die Hem bezielde.

Sinds het eerste Pinksteren vervult, leidt, inspireert en oriënteert de heilige Geest, zowel de kerk in haar geheel als elk kerklid. Hij is het verborgen Levensbeginsel dat ons allen verbindt met de hemelse Christus en met elkaar.

De Geest woont in het hart van elke gelovige. Met onze hemelse Christus samen vormen wij Zijn kerk en het is de heilige Geest die het geheel der kerk bezielt en deze gemeenschap maakt tot “tempel van de levende God” (2 Kor 6,16). In Jezus eigen woorden: “Wanneer de Helper komt, die Ik u van de Vader zal zenden, de Geest der waarheid die van de Vader uitgaat, zal Hij over mij getuigenis afleggen. Maar ook gij moet getuigen, want vanaf het begin zijt gij bij Mij” (Joh 15,26-27).

In haar geloof belijdt de kerk dat de

heilige Geest haar Heer is en haar het leven geeft. “De Geest woont in de kerk en in het hart van de gelovigen als in een tempel.” (Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische Constitutie over de kerk, *Lumen gentium*, 4) Daarmee is geenszins gezegd, dat de Geest niet ook aan het werk is ‘buiten’ het zichtbare lichaam van Christus: in andere christelijke kerken en kerkelijke gemeenschappen, ja ook in niet-christelijke religies en in mensen die zich niet-godsdienstig noemen, in mensen van goede wil. Ook ‘buiten’ de kerk wordt de heilige Geest creatief, maar deze werking van de Geest staat niet los van de kerk. Zij is nauw verbonden met het mysterie van de menswording van God en de verlossing in en door Jezus Christus en met de kerk zoals deze door Christus is gegeven. (Johannes Paulus II, Encycliek *Dominum et vivificantem*, 53 (1986)).

“De heilige Geest die Heer is en het leven geeft”: deze dankbare belijdenis is het eerste dat de kerk op de lippen komt, als zij over de Geest spreekt. Het concilie van Constantinopel in 381 heeft achter het slotakkoord van Nicea als het ware een dubbele punt gezet en kernachtig opgesomd wat de Geest tot stand brengt.

Deze belijdenis behoort tot de kern van het geloof van ons doopsel. Bij het doopsel worden we wedergeboren uit

Ik geloof in de heilige Geest die Heer is en het leven geeft die voortkomt uit de Vader en de Zoon; die met de Vader en de Zoon te zamen wordt aanbeden en verheerlijkt; die gesproken heeft door de profeten.
Ik geloof in de ene, heilige, katholieke en apostolische kerk.
Ik belijd één doopsel tot vergeving van de zonden.
Ik verwacht de opstanding van de doden en het leven van het komend rijk.

water en Geest. De Geest wordt ons geschonken in het doopsel. Jezus neemt in ons verblijf door onze geboorte in de Geest.

Het geschenk van de Geest wordt nog uitdrukkelijker gevierd in het vormsel, dat wel genoemd wordt het sacrament

van de Geest. Bij het vormsel worden de zeven gaven van de Geest over de vormelingen afgebeden, opdat ze waarachtige Christus’ getuigen zullen zijn. Alvorens kort stil te staan bij de zeven gaven van de Geest, gaan we in op wat de heilige Geest tot stand brengt.

Eenheid

“Beijvert u de eenheid des Geestes te behouden door de band van de vrede: één lichaam en één Geest, zoals gij ook geroepen zijt tot een en dezelfde hoop.” Deze eenheid waartoe de apostel Paulus aanspoort (Ef 4,3-4), kenmerkt de kerk, de familie van de Heer (kyriakè = van de Heer). Deze eenheid wordt ook, in een meer toegespitste betekenis, gekwalificeerd als katholiek. Dat wil zeggen: de op alle mensen en alle menselijke waarden gerichte gemeenschap, met respect voor verschillende tradities en vormen, zonder dat dit leidt tot provincialisme of sektarisme.

In eensgezindheid van alle gelovigen toont zich de werkzame aanwezigheid van de heilige Geest. Dit geldt vooreerst onze eigen kerk. Maar ook de eenheid van alle christenen gaat ons ter harte. Dat de kerk van Jezus Christus beschadigd is, dat de integriteit van haar eenheid heeft geleden, is een echt scandalum, een schande. Het getuigenis van de Geest lijdt onder het ontbreken van christelijke eenheid.

Eenheid in geloof betekent eenheid in de Geest van de waarheid. Op de ‘markt van geloof en zingeving’ staan vele kramen. Alle opvattingen lijken betrekkelijk en afhankelijk van een toevallige smaak. Christen-gelovigen getuigen dat waarheid uiteindelijk gelegen is in de overgave aan een persoon, aan Jezus Christus – de weg, de waarheid en het leven (Joh 14,6). In zijn afscheidsrede belooft Jezus aan zijn apostelen de Geest der waarheid: “Wanneer Hij echter komt, de Geest der waarheid, zal Hij u tot de volle waarheid brengen” (Joh 16,13). Deze waarheid maakt niet onvrij, zij betekent geen dwang. Zoals Paulus zegt: “De Heer nu is de Geest, en waar de Geest des Heren is, daar is vrijheid” (2 Kor 3,17). Bevrijd van alle doodsmachten en vervuld van de Geest, zijn we in staat tot

gemeenschap in geloof en tot liefdevolle dienst.

Niet iedereen in de kerk en ook niet iedere spiritualiteit in de kerk kan in woord en daad de volheid van de Geest uitdrukken. Niet iedereen heeft dezelfde gaven, charisma's of talenten; en ook niet dezelfde opgaven, taken en verantwoordelijkheden. Juist in het samenstel daarvan vormt zich, in leven en leer, door de tijden heen de kerk als gemeenschap van alle gelovigen onder leiding van de opvolgers van de apostelen, samengehouden rond de opvolger van Petrus, 'de Rotsman', op wie Christus zijn kerk heeft gegrondvest. Aan hen is de dienst van de eenheid heel in het bijzonder toevertrouwd.

In dit levend lichaam van Christus werken wij allen samen zoals de verschillende ledematen in één lichaam. Deze sprekende vergelijking van Paulus (Rom 12,3-8) wil van de ene kant bemoedigen: ook als je niet alles kunt doen, toch is jouw bijdrage van belang. Maar ze wil van de andere kant ook waarschuwen tegen waan en overmoed: denk niet dat je het allemaal zelf moet doen en dat je talenten op alle levensgebieden liggen; respecteer wat een ander doet!

Heiligheid

Heiligheid hoort volgens Genesis (2,7) bij het wezen en de bestemming van de mens: "Toen boetseerde de heer God de mens uit stof, van de aarde genomen, en Hij blies hem de levensadem in de neus: zo werd de mens een levend wezen". Een mens is niet zomaar een bundel energie. Het typisch menselijke hangt hiermee samen, dat God zijn Geest in mensen blaast. Die Geest moet de levensadem en de 'ziel van hun ziel' worden. Hoe intens God op deze manier ook wil inwerken op de mens, het is ook iets dat wij mensen in vrijheid moeten beamen. We moeten ervoor kiezen, we moeten het willen, we moeten daaraan werken. En waar het gaat om de werking van de heilige Geest, betekent dit: ontvankelijk leren staan, luisterbereid zijn en volgzaam. Zo kunnen mensen medewerkers worden aan Gods heilsplan en zich onvoorwaardelijk in dienst stellen van het Rijk van

vrede en gerechtigheid, dat met de komst van Jezus Christus definitief is doorgebroken.

Niemand wordt als een heilige geboren. Heiligheid is eerder een opdracht. Een moeilijke opdracht: leven volgens de wil van God. Dat lukt niet zonder wat onze geloofsbelijdenis noemt: de gemeenschap der heiligen. Die uitdrukking doet ons spontaan denken aan de heilige mensen uit verleden en heden. Oorspronkelijk echter werd wellicht nog eerder gedacht aan heilige zaken: aan de Schrift en aan de sacramenten en de liturgische viering daarvan, met name aan de Eucharistie. De heilige Geest bezielt de gelovigen en de gehele kerk bij het luisteren naar de Schrift en in de prediking door Jezus' woorden te herzeggen als 'levende woorden' die geloof wekken en vergeving van zonden schenken. Dezelfde Geest maakt de liturgische vieringen van de sacramenten van de kerk tot 'levende tekenen' van communicatie met Christus. Het waterbad wordt tot een Doopsel dat gelovigen tot kinderen van God maakt. In de Eucharistie wordt tot de Geest gebeden om brood en wijn te veranderen in het lichaam en bloed van onze Heer en er wordt gebeden om de Geest in de gelovigen, opdat ze met Christus en met elkaar worden verenigd.

Zo bundelen en stimuleren Schrift en sacramenten heel het kerkelijke leven. Niet om binnen de grenzen van de kerk te blijven, maar om in alle segmenten van het leven door te dringen. Schrift en sacramenten staan dan ook niet los van het streven naar een rechtvaardig en menswaardig maatschappelijk bestel, naar een samenleving die niet beheerst wordt door wapengekletter en andere vormen van geweld.

Als Schrift en Eucharistie de ziel van mensen worden, gaan mensen stralen. Daarom horen ook concrete namen en gezichten bij de gemeenschap der heiligen: bezielde mensen, zalige mensen, heilige mensen, geïnspireerde mensen, charismatische leiders, mensen vol Geest en Kracht in kerk en maatschappij. Officiële en minder officiële heiligen laten in al hun verscheidenheid zien hoe veelzijdig de dynamiek van de Geest is: vrouwen en mannen, religieu-

zen en leken, bisschoppen en politici, mensen met en zonder faam, mensen uit alle delen van de wereld. Heiligheid is zeker niet saai en eenvormig, maar levendig en veelkleurig.

Er is vaak kritiek op het feit dat wij christenen in de loop van de geschiedenis dat alles niet altijd hebben waargemaakt. In alle lagen van de kerk blijkt er heel wat weerstand te bestaan tegen de scheppende dynamiek van de Geest. Toch mag niet worden vergeten, dat er dankzij de aanwezigheid van de Geest ook heel wat rijkdom tot stand is gekomen in ons midden: heiligen uit één stuk, liturgische tradities, talloze vormen van spiritualiteit, in en buiten de kloosters, culturele vormen, sociale bewegingen enzovoort. Wij moeten de moed hebben om dat uit te spreken. Wie alleen maar op het negatieve wijst, die blust de Geest ook uit.

Apostolische kerk

Als model voor een leven overeenkomstig de Geest geldt vanouds het leven in de apostolische kerk ofwel in de eerste periode van het christendom. De centrale figuren daarvan waren de apostelen, degenen die Jezus had geroepen om aan armen de 'goede boodschap', het Evangelie, te brengen via woorden van vergeving en bemoediging en daden van bevrijding, het uitbannen van de duivel. Bij Matteüs lezen we: "Gaaf dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest en leert hun te onderhouden alles wat Ik u bevolen heb. Ziet, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding der wereld" (Mt 28, 19-20).

Van de eerste christen-gemeente schetst Lucas het volgende beeld: "Zij legden zich ernstig toe op de leer van de apostelen, bleven trouw aan het gemeenschappelijk leven en ijverig in het breken van het brood en in het gebed. Ontzag beving eenieder want door de apostelen werden vele wonderbare tekenen verricht. Allen die het geloof hadden aangenomen, waren eensgezind en bezaten alles gemeenschappelijk; ze waren gewoon hun bezittingen en goederen te verkopen en die onder allen te verdelen naar ieders

behoefte." (Hnd 2,42-45) Dat is een ideaal-beeld. Uit het Nieuwe Testament blijkt dat er ook wrijvingen en felle discussies waren. Maar op de beste momenten ging het zoals Lucas het schildert. Overigens sluit het ideaal van Lucas een felle discussie en een onderlinge vermaning niet uit. Ook dat hoort bij waarachtig leven uit de Geest.

Leven uit de Geest heeft iets van een zending. Er moet getuigd en gedaan worden. Niet alleen in het eigen hart of van persoon tot persoon, maar ook op het vlak van de samenleving. In de wijze waarop wetten tot stand komen, bestuurlijke keuzes worden gemaakt en mensen worden beoordeeld. De laatste jaren is het besef sterk gegroeid, dat hier ook de zorg voor heel de schepping bij hoort. Deze zorg betekent vaak zwaar werk, dat een lange adem vraagt en grote inspanningen vergt. Maar in het werken eraan en in het resultaat herkent de geloofstraditie de adem van de Geest. "Zend uw Geest uit en Gij zult het aanschijn der aarde vernieuwen", bidt de kerk onophoudelijk.

Vergeving

Wanneer Petrus in zijn eerste Pinksterpreek het Paasmysterie verkondigt, eindigt hij met: "Bekeert u en ieder van u late zich dopen in de naam van Jezus Christus tot vergeving van uw zonden. Dan zult gij als gave de heilige Geest ontvangen." (Hnd 2,38) En waar ook gedoopten – mensen als ze zijn – niet zonder zonden door het leven gaan, geeft de Heer op Paasavond aan zijn apostelen deze zending mee: " 'Zoals de Vader mij gezonden heeft, zo zend ik u.' Na deze woorden blies Hij over hen en zei: 'Ontvangt de heilige Geest. Aan wie ge de zonden vergeeft, zijn ze vergeven'" (Joh 20,21-23).

De geloofsbelijdenis onderstreept, dat de Geest Gods een vergevende kracht is. Op ons zelf en op ons verleden teruggeworpen, slagen we er niet in om voor elkaar en voor heel de schepping zo goed als God te zijn. Steeds weer ontstaan er in het leven zwarte, dorre plekken. Steeds weer raken mensen beschadigd. Een zoon of dochter loopt verloren. Wie zich daar zomaar bij neerlegt, weerspreekt de Geest. De

Geest laat zich niet uit het veld staan. Hij wil dat het knekelveld weer tot leven komt (Ez 37). Hij doet nieuwe bronnen ontspringen die de kale, uitgedroogde en doodse woestijn weer tot bloei brengen (Ez 47). Hij dringt aan, te pas en te onpas. Hij begint weer opnieuw, vergevend en vergevend. Dat stemt hoopvol en geeft moed. Fatalisme komt in het woordenboek van de heilige Geest niet voor. De fatalist blust de Geest uit.

De viering van vergeving in de Eucharistie en nog nadrukkelijker in het sacrament van Vergeving, de Biecht, is dan ook een bemoedigend, hoopvol en vreugdevol gebeuren. De Geest keert ons af van het zondige verleden en begint met ons een nieuwe toekomst. Zonder dat de ernst van de schuld mag worden verdoezeld of geloochend. Wie zonde en schuld niet onderkent en niet in alle eerlijkheid zijn falen en zijn tekort belijdt, komt het niet te boven en verklaart de bestaande toestand van schuld en zonde als het ware heilig. Een dergelijke houding staat volledig haaks op de Geest. Maar ook wie overal alleen maar zonde, falen en mislukken ziet, blust de Geest met zijn opwekkende en vernieuwende kracht uit.

Lichamelijke

De apostel Paulus noemt niet alleen de kerk tempel van de Geest, maar ook iedere christen: "Want de tempel van God is heilig, en die tempel zijt gij" (1 Kor 3,17). De Geest neemt verblijf in de harten van de gelovigen, niet alleen in onze ziel maar in heel onze bezielde persoon, ook ons lichaam. In ons taalgebruik staan geest en lichaam vaak tegenover elkaar. Dat ligt niet in de lijn van de openbaring van de Geest. Alle dimensies van de schepping horen bij Zijn werkterrein. Ook de lichamelijke, hoe breekbaar haar vorm en hoe kort haar levensduur ook is. Leven in de Geest van Jezus Christus betekent met eerbied omgaan met de lichamelijke, van zichzelf en van anderen. In de huidige tijd, die zo sterk gericht is op lichamelijke, houdt dit een krachtige aansporing in om in ieder opzicht onze lichamelijke integriteit te bewaren of te hervinden, met name ook om onze sek-

sualiteit integer en respectvol te beleven.

Hoe verheven lichaam en lichamelijke in de ogen van het geloof zijn, blijkt in het geloofsartikel over de verrijzenis van het lichaam. Eeuwig leven heeft niet alleen betrekking op het spirituele en het psychische. Het gaat om het leven van héél de mens. Daarover is de apostel Paulus heel pertinent. Ook al betreft het een lichamelijke die anders is dan wij nu meemaken en ervaren, het gaat om deze mens met alles wat hij is en heeft. De volheid van de Geest wil alles omvatten. En dat is ook de reden waarom wij in het aardse leven niets uitsluiten, maar zorg koesteren voor al wat leeft en adem heeft.

Sterker dan de dood

Ook voor de dood wijkt de Geest niet. Met alle kracht wil Hij voorkomen dat de dood als een tiran over het leven gaat heersen. Niet dat wij op grond hiervan onze sterfelijkheid zouden moeten ontkennen. Maar evenmin moeten wij haar het laatste woord geven.

De betekenis hiervan is verrijkend, tot in de houding aan het ziekbed en het sterfbed. Het sacrament der zieken kent van oudsher de zalving met gewijde olie, die de aanwezigheid en de kracht van de heilige Geest symboliseert. In dit sacrament legt de Geest zich over de zieke en de stervende mens heen als een belofte: Ik zal bij jou blijven met mijn opwekkende en vernieuwende kracht. Ook over de grens van de dood heen, tot in alle eeuwigheid.

Wij mogen en moeten deze strijd van de Geest tegen de dood ook uittrekken tot gevoelens van onverschilligheid, moedeloosheid en angst. Ondanks alle vooruitgang en ondanks alle nieuwe technische mogelijkheden heerst er in onze dagen een 'cultuur van de dood'. Veel mensen durven kennelijk het leven niet meer aan. Men wantrouwt elkaar en voelt zich op vele fronten onveilig. Vaak ontbreekt de meest elementaire eerbied voor het menselijk leven. Als een soort moloch dwingt de economische wetmatigheid schijnbaar onafwendbaar tot veranderingen die vooral de zwaksten in de samenleving steeds meer het gevoel geven te worden

opgeofferd aan de economische groei. De heilige Geest verzet zich tegen een cultuur die er niet voor terugschrikt om soms ook het wordende of verzwakte leven tot ongewenst te verklaren en op te offeren aan functionaliteit en nuttigheidsdenken. Wie in de heilige Geest gelooft en niet in de dood, zal tegen die 'cultuur van de dood' in het geweer komen.

5. De Gaven van de Geest

De hand van de heer kwam over mij; zijn geest nam mij mee en zette mij neer in een dal dat vol beenderen lag. Hij leidde mij er in alle richtingen tussendoor, en ik zag hoeveel er over heel het dal wel lagen en hoe dor ze waren. Daarop vroeg hij mij: 'Mensenkind, zouden deze beenderen nog tot leven kunnen komen?' Ik antwoordde: 'heer god, dat weet Gij alleen.' Toen zei Hij: 'Profeet over deze beenderen en zeg: Dorre beenderen, luister naar het woord van de heer. Dit zegt de heer god tot deze beenderen: Ik ga de levensgeest in u brengen, en ge komt weer tot leven. Ik leg pezen op u, bekleed u met vlees en overtrek u met een huid; dan schenk Ik u de levensgeest en ge komt weer tot leven. Dan zult ge erkennen dat Ik de heer ben' (Ez 37, 1-6).

In de liturgie van het sacrament van het Vormsel wordt uitdrukkelijk gebeden om de zeven gaven van de heilige Geest over de vormelingen: "de geest van wijsheid en verstand, de geest van inzicht en sterkte, de geest van kennis, van ontzag en liefde voor uw naam". In het Oude Testament worden ze toegeschreven aan de Messias (Js 11).

Deze gaven van de Geest kenmerken de spiritualiteit van de gelovige. In de 'vreze Gods' (in de formule hierboven: 'liefde voor uw naam') leren we in welke verhouding wij als schepselen, deel uitmakend van de schepping, staan tot God als schepper, tot onze medemensen en tot al wat is. In ontzag of Godsvrucht overwinnen we onze zelfzucht. We leren verder kijken dan 'ons eigen wereldje'. De geest van kennis doet ons weten – en onderscheiden – wat de werkelijke waarde der dingen is, leert ons om goed en kwaad van elkaar te onderscheiden. De gave van sterkte geeft ons de moed en de volharding om te kiezen voor het goede en tegen het

kwade, om karakter te tonen en voortdurend waakzaam te zijn. Met inzicht of raad leren we situaties juist in te schatten en er passend op te reageren. Verstand doet ons 'innerlijk oog' en de 'zin voor het hogere' ontwikkelen, we ontdekken wat naar God verwijst. En in wijsheid 'smaken' wij al wat in de gave van het verstand ons geestesoog ons te zien gegeven heeft.

Paulus noemt een aantal positieve en negatieve punten waaraan we kunnen aflezen of ons leven werkelijk door deze gaven wordt geleid. In Gal 5,22-23 noemt hij als positieve vruchten van de Geest: liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtheid en ingetogenheid. Er is weinig fantasie voor nodig om in te zien, hoe weinig in ons eigen leven en in de samenleving daarvan soms terecht komt. Gelukkig zijn er ook heel wat positieve momenten te noemen.

Hoe in blijmoedigheid ook mag worden gesproken over de Geestegaven, de Geest is als een tweesnijdend zwaard. Hij is de Geest van de waarheid (Joh 14,17), die onverbiddelijk het verschil tussen waar en onwaar, goed en kwaad blootlegt en laat zien wat zonde, wat gerechtigheid en wat oordeel is (Joh 16,8). De onderscheiding der geesten met behulp van de heilige Geest stelt ons voor een ernstige opdracht; Hij legt een zware last op onze schouders. Ook wat dit aangaat, is de eenheid tussen de heilige Geest en Jezus veelzeggend. Zonder moeilijkheden, lijden en kruis komt de nieuwe schepping van de Geest niet tot stand. Paulus onderstreept dat onomwonden tegenover de oudsten van Efeze: "En nu bevind ik mij, gebonden door de Geest als ik ben, op weg naar Jeruzalem, zonder dat ik weet wat mij daar zal overkomen; alleen verzekert mij de heilige Geest van stad tot stad, dat boeien en kwellingen mij wachten" (Hnd 20,22-23; Rom 8,23).

6. Bidden tot de Geest

Wie de Geest wil ontvangen, moet erom bidden: "uw Vader in de hemel

(zal) de heilige Geest geven aan wie Hem erom vragen” (Lc 13,11). En zij moeten ook bidden tot de Geest zelf. De bekendste gebeden tot de Geest beginnen met de verzuchting “Kom”. *Veni, Sancte Spiritus*: Kom, heilige Geest. *Veni, Creator Spiritus*: Kom, Schepper Geest.

Dat wil niet zeggen, dat de Geest nog niet zou zijn uitgestort en dus nog als een afwezige zou moeten worden gesmeekt om te komen. Het “Kom” wil eerder zeggen, dat zijn aanwezigheid in ons tot bewustzijn mag komen en werkzaam mag worden. Tot de Geest bidden houdt in, dat wij ruimte scheppen in onszelf voor zijn komst. Wij smeken dat Hij onze dorheid, traagheid en moeizaamheid overwint. Wij bidden tot de Geest, opdat niet gebeurt wat Paulus al vreesde: namelijk dat wij de Geest uitblussen.

De heilige Geest bidt in ons

In ons bidden beschouwen wij gewoonlijk onszelf als degenen die bij God iets afsmeeken. Maar als we bidden om de Geest, dan is het de heilige Geest zelf die in ons eigen bidden bidt tegen de klippen van onze hardheid en verharding op. Paulus ziet die hardheid juist als onze zwakheid en zegt dan ook, dat de Geest onze zwakheid te hulp komt en zelf voor ons pleit met onuitsprekelijke verzuchtingen (Rom 8,26). Van de andere kant houdt de Geest zozeer rekening met onze vrijheid, dat Hij niet blijft als wij op een gegeven moment niet met Hem mee gaan bidden. Bidden om de Geest vraagt daarom eerlijke en oprechte zelfkennis, juist waar het onze onmacht en onwil om echt voor de Geest te kiezen betreft. Het gebed om de Geest raakt dan ook ons leven geheel en al. Niet Gods houding tegenover ons verandert, maar onze houding tegenover God.

Wat bidden tot de Geest inhoudt, laat Maria zien. Zij verblijft te midden van de leerlingen die op Pinksteren wachten en de Geest afbidden (Hnd 1,14). Een oude traditie zegt, dat zij vanaf haar jeugd in de tempel de nabijheid van God verwachtte. Op iconografische voorstellingen heeft zij de Schrift in haar handen op het moment dat

Gabriël haar zegt dat de Geest over haar zal komen en dat de kracht van de Allerhoogste haar zal overschaduwen (Lc 1,35). Daarom zeggen de kerkvaders dat Maria Jezus ontving via haar oor ofwel eerst in haar geest, haar spiritualiteit, en vervolgens in haar schoot. Dat die spiritualiteit ofwel ontvanke-lijkheid voor de Geest méér is dan een louter innerlijke vroomheid, blijkt in het Magnificat waarin Maria met profetische scherpte het onrecht en het onheil in de wereld aanklaagt. Maria laat zien welke weg iedere gelovige als enkeling moet gaan, maar ook de kerk als geheel. Meer nog, Maria leidt ons ook tot de heilige Geest.

Charismatisch

Onze Nederlandse kerkprovincie heeft wellicht thans behoefte aan meer moed om van harte te bidden tot de Geest en zich aan het avontuur met Hem te wagen. Op dit punt vooral zijn de verschillende charismatische bewegingen in de kerk vaak uitdagend en inspirerend. Zij durven te bidden om de komst van de Geest en daarbij knellende banden van zich af te gooien. Niet alleen in de ziel, maar ook in het lichaam. Als de Geest komt, wordt van alles opengebroken. Niet alleen de intellectuele vermogens, maar ook de hand, de tong, het oor en het oog (1 Kor 12). Alle menselijke talenten komen in beweging. Alles en iedereen kan jubelend gaan leven: mannen en vrouwen, joden en heidenen, jongeren en ouderen. Mits dat niet gebeurt, zegt Paulus, omwille van de sensatie, omwille van de prikkeling als zodanig of omwille van zelfverheffing, persoonsverheerlijking of machtsvorming. Criterium voor charismatische authenticiteit is volgens 1 Kor 13,4-7 de liefde, dat wil zeggen met elkaar omgaan in vriendelijkheid, met groot geduld, zonder praalzucht. Maar ook met een scherp oog voor recht en onrecht en dus in betrokkenheid op het wel en wee in de kleine en de grote wereld om ons heen. Als het jubeljaar van het Oude Testament al gepaard diende te gaan met sociale vernieuwing en met het beëindigen van uitbuiting en slavernij (Lev 25), dan moet dit des te meer het geval zijn, wanneer christenen

gaan jubelen in de Geest. Wat Jezus zegt in de parabel van de barmhartige Samaritaan (Lc 10,25-37) en over het laatste oordeel (Mt 25,31-46), laat aan duidelijkheid niets te wensen over.

7. Op weg naar 2000

Geloven in de Geest gaat samen met het verlangen naar leven in volheid en waarachtigheid. In de doodsbeenderen moet weer nieuw leven komen. Onze wereld gaat gebukt onder onmacht, schuld en verdriet. Velen lijken niet meer te willen aannemen dat het evangelie vitaal genoeg is om het zuurdeeg van het nieuwe millennium te worden. Dat is niet alleen rampzalig voor de kerk, maar voor ons leven en samenleven zonder meer. Zo'n houding van ongelooft komt gevaarlijk dicht in de buurt van lastering tegen de heilige Geest, de enige zonde die volgens Jezus niet vergeven kan worden (Mt 12,31-32).

Wie gelooft in de Geest, is niet zonder hoop. De negatieve spiraal kan worden doorbroken. Het nieuwe millennium is een uitdaging om in onszelf, en desnoods tegen onszelf in, ruimte te scheppen voor de aanwezigheid van de Geest, om tot ommekeer, tot bekering

te komen. De heilige Geest wil ons aan het begin van het derde millennium wakende vinden. In gebed en bezinning, met moed en een creatieve fantasie, gepaard aan nuchtere ernst. Wij Nederlandse katholieken moeten, samen met andere christenen en met alle mensen van goede wil, de kansen grijpen die de Geest ons aanreikt. Dat zal niet gemakkelijk zijn. De tegenkrachten zijn niet gering. Maar het fundament is aanwezig: "Gods liefde is in ons hart uitgestort door de heilige Geest die ons werd geschonken." (Rom 5,5) Het is aan ieder van ons en aan de kerkgemeenschap in haar geheel om deze liefde te beantwoorden in geloof aan God – Vader, Zoon, heilige Geest. Ook tot de zeven kerken van Nederland zijn de woorden gericht die eens werden opgetekend in brieven aan de zeven kerken van Klein-Azië: "Wie oren heeft, hore wat de Geest tot de kerken zegt" (Apk 2,7).

Utrecht, de week van Pasen 1998
**DE R.-K. BISSCHOPPEN VAN
NEDERLAND**

Johannes Paulus II

Gebed bij gelegenheid van het tweede voorbereidingsjaar op het Jaar 2000 (toegewijd aan de heilige Geest)

Heilige Geest, gast die ons hart verzacht,
ontsluier voor ons de diepe zin van het grote jubileum
en maak ons hart bereid om het in geloof te vieren,
met een hoop die niet tot ontgoocheling leidt,
met een liefde die niets terugverwacht.

Geest van waarheid, die de diepten van God doorgrondt,
geheugen en profetische kracht van de kerk,
leid ons mensen zodat wij in Jezus van Nazaret herkennen
de Heer van de heerlijkheid, de Redder van de wereld,
de hoogste vervulling van de geschiedenis.

Allen: Kom, Geest van liefde en vrede.

Schepper Geest, onnaspeurbare bouwer van het koninkrijk,
sta de kerk bij met de kracht van uw heilige gaven,
zodat zij met moed de drempel van het nieuwe millennium overschrijdt
om aan de komende generaties
het licht te brengen van het woord dat redt.

Geest van heiligheid, goddelijke levensadem
die de wereld tot leven brengt,
kom het aanschijn van de aarde vernieuwen.
Wek bij de christenen het verlangen op naar de volledige eenheid,
zodat zij in de wereld tekenen zijn van de innige band met God
en werkdadige instrumenten van de eenheid van heel het
menselijk geslacht.

Allen: Kom, Geest van liefde en vrede.

Geest van eenheid, ziel en steun van de kerk,
geef dat de rijkdom van de charismata en de diensten
bijdraagt aan de eenheid van het Lichaam van Christus;
laat de leken en de gewijde bedienaren
en allen die hun leven aan God hebben toegewijd
samenwerken bij de opbouw van het ene rijk van God.
Trooster Geest, onuitputtelijke bron van vreugde en vrede,
wek medeleven jegens hen die in nood verkeren,
geef aan de zieken het noodzakelijk herstel,
bemoedig hen die in hun vertrouwen beproefd worden,
verlevendig de vurigheid van allen
om een betere toekomst op te bouwen.

Allen: Kom, Geest van liefde en vrede.

Geest van wijsheid, Gij die verstand en hart raakt,
leid de mensen bij hun wetenschappelijk en technisch onderzoek,
zodat zij zich in dienst stellen
van het leven, de gerechtigheid en de vrede.
Bevrucht de dialoog met hen
die tot een andere godsdienst behoren,
maak dat alle culturen zich openstellen
voor de waarden van het evangelie.

Geest van leven, door wie het Woord is vleesgeworden
in de schoot van de maagd,
de vrouw die luisterde
en alles overwoog in de stilte van haar hart,
maak ons ontvankelijk voor de ingevingen van uw liefde
en altijd bereid de tekenen van de tijd te aanvaarden
die Gij plaatst op de wegen van de geschiedenis.

Allen: Kom, Geest van liefde en vrede.

Aan U, Geest van liefde,
zij samen met de Vader almachtig en zijn enige Zoon,
de lof, de eer en de heerlijkheid,
in alle eeuwen, zonder einde.

Allen: Amen.